

SKLE

ŃNIK

J. MICHAEL
STRACZYNSKI

SKLE
NÍK

J. MICHAEL
STRACZYNSKI

THE GLASS BOX

Copyright © 2024 by Synthetic Worlds, Ltd.

Původně vydalo nakladatelství Blackstone Publishing, USA

Návrh obálky © Bookfly Design

Fotografie autora © Peter Konerko

České vydání © Bourdon, 2024

Překlad © Jan Škrob, 2024

ISBN 978-80-7611-215-5

Takto slouží státu většina lidí, nikoli v první řadě jako lidé, nýbrž jako stroje – pouze svými těly. Jsou stárou armádou, domobranou, žalárníky, strážníky, členy trestných výprav a podobně. Ve většině případů vůbec neuplatňují vlastní nezávislý úsudek či mravní svědomí a sami sebe snižují na úroveň dřeva, prsti a kamení – možná by šlo vyrobit dřevěné figuríny, které by k těmto účelům posloužily stejně dobře. Takoví lidé nezbuzují více úcty než slamění panáci či hrouda hlíny... Přesto jsou i takoví považováni za ctihodné občany. Jiní – například většina zákonodárců, politiků, právníků, kněží a úředníků – slouží státu především hlavou, a jelikož se ve svém rozhodování málokdy řídí mravními zásadami, je pravděpodobné, že slouží stejnou měrou Bohu i ďáblu, aniž by to měli v úmyslu.

Henry David Thoreau,
Občanská neposlušnost

Nikdy neutíkej, když jsi v právu.
Frank Serpico

Věnováno potíživým

PRAVIDLA ÚČASTI

Riley Diaz si v rámci příprav na celodenní pochod připnula přes džíny kolenní chrániče, natáhla na sebe těžkou koženou bundu a zkontrolovala svůj odraz v zrcadle: měřila sotva metr devadesát, byla hubená, ale hbitá. Vysoké boty, aby si při běhu nevymkla kotník. *Mám!* Látkové rukavice, po kterých tolik nezůstávají otisky. *Mám!* Nákrčník a šátek. *Mám-mám!* Obsah batohu: lékárnička, drobné mince, proteinové tyčinky, kleštičky a pilník na nehty, levný mobil na jedno použití, ruční klakson, kšilt, sluneční brýle, rezervní oblečení, umělohmotný nepromokavý plášť, skládací deštník proti kamerám, náhradní klíče, tampóny, voda a jedlá soda na neutralizaci slzného plynu. *Mám-mám-mám-mám!*

Spokojená, že na nic nezapomněla, vzala do rukou helmu na motorku, kterou za ty roky stihla vyzdobit nejrůznějšími kresbami a úžasně urážlivými poznámkami, nasadila si ji přes krátké černé vlasy – zděděné po kubánském otci –, až těsně přilehla, pak si natáhla nákrčník a zavřela hledí. Z celého obličeje jí byly vidět jen modré oči – ty měla po matce, irské Američance první generace ze Staten Islandu –, tak zářivé, že je ani hledí helmy nemohlo skrýt. Pak si vzala klíčky od motorky a vyrazila ven.

Riley bylo jasné, že si pro ni dřív nebo později přijdou.

Bylo jí to jasné od té doby, co si všichni zvykli vidět lidi zavřené do klecí z drátěného pletiva za to, že se opovážili chodit *odněkud tamhle někam sem*. Pak začali tyhle lidi zavírat i přesto, že byli *někde tady* právoplatnými občany, což se, jak všichni říkali, přece *rozhodně* nemohlo dít, protože proti takovým věcem byly zákony a pojistky, až na to, že zákony se přepsaly tak, aby to, co bylo včera ilegální, bylo dnes legální, a to, co bylo včera legální, bylo dnes ilegální, a nikdo – absolutně *nikdo* – s pravomocí S TÍM NĚCO UDEĚLAT nehnul ani brvou, a lidé si zvykli a začali to brát jako NOVOU NORMU a jakmile se tenhle vlak rozjede, nezastaví se, dokud neprobourá dveře a *hele, poník!*

Centrum Seattlu zaplnilo deset tisíc demonstrantů, moře hlasů, bubnů, transparentů a křiklavých párty hadrů, většinou samých nováčků, kteří měli tendenci zdrhat už při prvních tónech symfonie gumových projektilů, ale nechápali, že je policie později díky jejich barevnému oblečení prostě snáz najde. I když byla demonstrace odhodlaně nenásilná, na druhé straně ulice stály za svými plexisklovými štíty připravené kordony těžkooděnců v helmách a kevlaru. Někteří svírali obušky, zatímco jiní drželi v náručí děla na slzný plyn se zploštělými konci, která měla sloužit ke zkrocení davu – taktická strategie, kterou bylo možné obohatit o automatické zbraně, kdyby se věci zvrtyly, což se obvykle nedělo, ale to sakra rozhodně neznamenalo, že by se to nedělo *nikdy* nebo že by se to nemohlo stát *dneska*.

Jo, pomyslela si Riley, mají zbraně a tanky a štíty, ale převaha a nadšení jsou na naší straně!

A z nějakého důvodu taky nezvykle hodně králíčích oušek.

Že si pro ni dřív nebo později přijdou, bylo Riley jasné od chvíle, kdy prezidenta dostala do úřadu vlna rozhořčení potom, co během posledního kola demonstrací proti znečištění měst vzplanulo několik městských bloků. Kandidát, jeho zástupci a mluvící hlavy v televizi, co ho VÁŽNĚ ŽRALY, obviňovali demonstranty, kteří ve chvíli, kdy na jejich hlavy začaly dopadat obušky, pochodovali v klidném šiku, zatímco na videozáznamech bylo jasné vidět, že molotovy do oken házejí

za křiku: „Spalte to všechno“ právě skupinky s kandidátovými transparenty. Ale tuhle část mluvící hlavy v televizi z nějakého záhadného důvodu nezmiňovaly, stejně jako skutečnost, že všechna místa, která by *byla* prioritním terčem demonstrantů – ústředí firem, banky a policejní stanice – zůstala ušetřena, zatímco paneláky s levným nájemným, co vyhořely, byly přesně ty domy, které se demonstranti pokoušeli zachránit, protože v nich *žili* – což byla pozoruhodná ironie, která umetla cestu kandidátovým kamarádům, aby si ony pozemky následně koupili za pár drobných s plánem vybudovat na nich obchodní centra a hotely.

„Takové zločinné násilí nemůžeme tolerovat a nepřipustíme, aby se opakovalo,“ prohlašoval nový prezident. Jeho prvním rozhodnutím v úřadu bylo oživení protidemonstračního programu vytvořeného v roce 2020, který dával z agentů ministerstev spravedlnosti, Úřadu vnitřní bezpečnosti, Federálního vězeňského úřadu a Imigrační a celní správy dohromady společnou taktickou zásahovou jednotku, která se zodpovídala jenom prezidentovi. Jediné prováděcí nařízení, tiskem skoro nezaznamenané, tuto koalici obnovilo a vytvořilo novou celostátní policejní složku, která po dlouhých týdnech výzkumu a testování fokusními skupinami, s cílem najít jí vhodný název, dostala vychytralé označení Národní policejní sbor (NPS), který spadal do jurisdikce Ministerstva spravedlnosti.

„Tento nový policejní systém bude koordinovat celostátní snahy o udržování míru a dohlížet na vyšetřování napříč lokálními a státními jurisdikcemi v rámci našeho trvalého úsilí zajistit bezpečnost v zemi,“ prohlašoval ministr spravedlnosti a uklidnil tím jenom ty, kdo tak úplně nepochopili, co právě řekl.

V roce 2020 se dvanáctiletá Riley rozhodla, že je dost stará, aby se zeptala rodičů, jestli by ji nevzali s sebou na demonstraci. Matka se zdráhala, ale potom řekla: „Tak jo, můžeme tě odteď brát s sebou, když nám to bude připadat bezpečné, ale jenom až budeme mít jistotu, že chápeš pravidla účasti.“

Pravidlo číslo jedna: Nikdy nedělej nic ilegálního, drž se nenásilí a nepokoušej se vyvolat bitku. Oni chtějí, abys porušila zákon, protože to jim

dává záminku zasáhnout; můžou to později použít jako důkaz, že demonstrace nebyla nenásilná, že jsme porušovali zákon a oni museli zasáhnout, aby nastolili pořádek.

NPS oproti tomu byl vždycky schopný se s obušky a ve vsí zuřivosti na lidi vrhnout a tahat je do čekajících antonů, i když nikdo žádný zákon neporušil. Když se později objevila videa dokazující, že demonstrace byla až do zásahu nenásilná, po neochotných omluvách (navíc totálně neupřímných, ale nějak se začít musí) následovaly kompenzace a pár odebraných odznaků, jenže tím to končilo, protože je jednodušší vykopnout *lid*, než změnit politická *opatření*.

*Při demonstrování nejde jenom o to, že jsme kvůli něčemu nastvání, vysvětlovala jí matka, ale taky o to, že máme pravdu, nic nepředstíráme, jsme čestní a můžeme to dokázat. Když lidi začnou být pro nic za nic zatýkáni na ulici, když budou mizet nebo končit zmlácení, když vláda padne do nesprávných rukou a propukne tyranie – Riley se líbilo, že její matka používá slova jako *propukne* a *tyranie* a mluví přitom z padesáti procent jako Irčanka, z padesáti procent jako newyorská dršňačka a ze sta procent jako někdo, koho vážně nechcete nasrat – *musíš dělat všechno, co je v tvých silách, abys jim to zkomplikovala. Sypeš písek do soukolí, abys získala čas lidem s právnickým vzděláním a důležitými posty, aby zastavili, co se děje, zbrzdili to, nebo, pokud všechno ostatní selže, ukázali světu svoje pravé záměry. Proto demonstrujeme. Vlastními těly se stavíme do cesty Stroji; děláme randál, upozorňujeme na to, co se děje, a nutíme násilníky a tyrany, aby odpovídali na otázku jako: jestli je to, co děláte, tak důležité, tak fajn, ale proč to tedy tolik lidí štve, proč jste to zatajoval a proč o tom teď, když to vyšlo najevo, lžete, milánku?**

Riley bylo jasné, že si pro ni dřív nebo později přijdou, jakmile NPS začal zatýkat demonstranty ne proto, že něco *udělali*, ale protože někdo rozhodl, že by *jednou mohli* něco udělat nebo nemají správné vystupování nebo se schválně rozhodli jít ven, i když měli tmavší pleť. *Vypadat* problémově a *mluvit* problémově znamenalo *být* problémový, což už teď vládě úplně stačilo jako důkazní materiál, a dostali jste, o co

jste si koledovali, ale lidí v ulicích kvůli tomu naopak přibýlo, protože když vás mohli zatknout, přestože jste nic neudělali, mohli jste taky klidně něco dělat. Demonstrace byly čím dál větší a konaly se častěji – nejdřív jednou za rok, pak jednou za čtvrt roku, každý měsíc, každý týden – až se nakonec kvůli nejnovějším vládním nehoráznostem demonstrovalo skoro každý den.

Rileyina matka byla vždycky velmi hrdá na to, že její rodina celé generace bojovala proti anglické okupaci Irska a tyhle geny v ní byly ještě živé. Věřila v hodnotu protestu. Věřila v Pravidla.

Jenže pravidla se měnila se změnami zákonů.

Masky nabourávaly systémy rozpoznávání obličejů, které policie používala, aby mohla sledovat demonstranty, a tak přišel zákaz nošení masek na demonstracích.

Policisté používali recyklační dýchací přístroje a obličejové štíty, aby se chránili před slzným plynem, ale nechtěli, aby stejnou výhodu mohli mít i demonstranti, a tak je zakázali taky.

Hledali jste stánek s pitnou vodou, abyste se za horkého dne napili nebo abyste si vymyli slzný plyn z očí? Smůla. To se překlasifikovalo na provozování nelicencovaného obchodu s potravinami, což bylo ilegální a *Bác! Odvedte je, strážníku!* Doprovodní zdravotníci pro případ, že někdo dostane gumovým projektilem do oka? Překlasifikováno na nelicencovanou prodejnu léčiv poskytující nelicencované zdravotnické služby. Ilegální. *Bác, bác!*

NPS byl mezitím vybaven obrněnými vozy, tanky a vojenskými zbraněmi (ale ze záhadných důvodů na jeho uniformách chyběly jmenovky nebo jiný identifikátor), takže vám mohli udělat, co se jim zlíbilo, a zároveň měli jistotu, že vy na svoji obranu nemůžete udělat nic, a když jste to zkusili – *bum-BÁC!*

Riley porušila přinejmenším šest zákonů už tím, že dneska přišla.

Vzhledla na těžkooděnce NPS, kteří se ve stejném okamžiku narovnali, což se dělo, jenom když do sluchátek dostali rozkaz. Obvykle to prostě znamenalo, že někdo zahlásil: „Na ně!“, ale zatím zůstávali na místě. Někdy nebyli tak tvrdí, když bylo kolem moc kamer, nebo

v naději, že se dav dřív sám unaví. Tentokrát ale všichni věděli, že situace zašla už moc daleko, aby zbýval prostor na trůčky a kompromisy.

Co jim to kdo říkal? přemýšlela. Co to bylo za rozkaz?

Kolik máme času?

Nechtěla tady být, darovala by ledvinu, aby mohla být kdekoli jinde. Ale rozhodnutí „deset a víc“ bylo tak strašné, že ho nemohli ignorovat dokonce ani ti, kdo se snažili být spíš středoví, a to, kdo je na jaké straně, se teď ukazovalo na akcích probíhajících ve stejnou dobu v desítkách měst po celé zemi.

Tak to napsali Otcové zakladatelé, kteří nebyli žádní blbci. Ale ani toho nejchytřejšího z nich by nenapadlo, že jednoho dne jeden senátor Spojených států předstoupí před svých devadesát devět nejlepších kámošů a prohlásí: „Tak mě napadlo, že Listina práv nezmiňuje, na *kolik* lidí ve stejnou dobu a na stejném místě se to právo vztahuje.“

Když NPS na základě téhle logiky zakázal jakákoli shromáždění bez ohledu na velikost, ocitl se případ rychle u Nejvyššího soudu – nedávno restrukturalizovaného, aby byl politicky poddajnější – kde právník Ministerstva spravedlnosti přednesl svůj argument.

OTÁZKA: Připouští soud, že neregulované shromáždění milionu lidí v centru New Yorku by představovalo nepřijatelné ohrožení lidských životů a majetku?

ODPOVĚĎ: Ano.

OTÁZKA: Připouští soud také, že Dodatek nspecifikuje, jakému počtu lidí má být umožněno se ve stejnou chvíli shromažďovat?

ODPOVĚĎ: Ano.

OTÁZKA: Uznává soud také, že v době sepsání tohoto dokumentu bylo cestování velmi náročné, takže pro větší skupiny občanů bylo obtížné setkávat se na jednom místě, což by naznačovalo, že autoři patrně měli na mysli mnohem menší shromáždění?

ODPOVĚĎ: Ano.

OTÁZKA: A souhlasí soud nadále s předchozími rozhodnutími tohoto orgánu týkajícími se Druhého dodatku, která stanovují, že vzhle-

PRAVIDLA ÚČASTI

dem ke skutečnosti, že byl sepsán v době, kdy byli lidé vyzbrojeni nanejvýš mušketami, se tedy nevztahuje na některé druhy těžkých zbraní, které byly vyvinuty až později?

ODPOVĚĎ: Domnívám se, že většina stále dává za pravdu těmto rozhodnutím i tvrzení, že Otcové zakladatelé nemohli předpokládat společenské a technologické změny, k nimž došlo od sepsání Listiny práv. Během pandemie koronaviru se také ukázalo, že vlády jednotlivých států i federální vláda mají pravomoc omezit velikost a místa konání shromáždění s ohledem na veřejný zájem, nutnost a celkovou vhodnost. Jakou velikost shromáždění měli podle vlády, bráno z originalistického úhlu pohledu, Otcové zakladatelé na mysli?

OTÁZKA: Bavíme se tu konkrétně o venkovních, otevřených veřejných prostorech, že?

ODPOVĚĎ: Ano.

ODPOVĚĎ ČILI VÝSLEDEK: Deset osob.

Všichni čekali, že se jim soud vysměje.

Návrh prošel v poměru hlasů 5:4.

Právník ze všech sil zdůrazňoval, že nová omezení pro „deset a víc“ se vztahují jenom na akce pod širým nebem, aby bylo jasné, že setkávání se v uzavřených prostorách barů, restaurací a klubů je stále legální. Zákaz se také nevztahoval na baseballové a fotbalové stadiony nebo venkovní koncerty, kvůli penězům.

Od rozhodnutí uplynulo sotva pár hodin a po celé zemi už se v ulicích stavěly na odpor tisíce lidí.

Mezi nimi i Riley.

Protože jí bylo jasné.

Že si pro ni.

Dřív nebo později.

Přijdou.

Přijdou si pro ni.

Jít ven znamenalo riskovat všechno.

Ale zůstat doma byla stejně čím dál menší záruka bezpečí.

Protože *dřív nebo později*.

Tak jo. Do toho.

Dnešní demonstrace byla čtvrtým dnem třetího týdne povstání proti nařízení „deset a víc“.

Devět let a pět měsíců od té doby, co ji matka naučila Pravidla účasti.

A čtyři roky, dva měsíce a sedm dní od té chvíle, co nákladák, který na červenou projel křižovatkou, nabořil do jejich auta a srazil-vlekl-tlačil její rodiče nějakých sto metrů po ulici, dokud roztrěseně nezastavil. Policistka, která to přišla Riley oznámit, je vždycky považovala za „potíživou“ a s velkým potěšením konstatovala, že to, co z nich zbylo, by se vešlo do krabice od bot, což Riley nevezala moc dobře a nějak se jí do rukou dostalo koště a –

Riley vzhledla, protože policisté si najednou začali kontrolovat zbraně a štíty a bylo jasné, že dostali rozkaz zaútočit.

Pravidlo číslo dva, řekla jí matka, nikdy nedělej první krok. Nesnaž se je zabnat do kouta nebo je donutit udělat něco, čemu je pořád možné se vyhnout.

„Už jdou!“ zakřičel někdo zepředu.

Pravidlo číslo tři: vždycky udělej druhý krok. To znamená neutíkat. Postarat se o svoje lidi. Ochránit je, jak můžeš. Držet pozice.

Riley zvedla pěst. „Stojíme pevně! Neprojdete!“

Semknutý dav se zvednutými pěstmi slova opakoval. „Stojíme pevně! Neprojdete!“

V okamžiku, kdy se policie dávala do pohybu, jí vždycky přejel mráz po zádech. O to jim samozřejmě šlo. Uniformy, koně, štíty a obrněné vozy, to všechno začalo postupovat kupředu ve stejný okamžik, pohybovat se v dokonalé synchronizaci, a vytvářet tak zdrcující dojem stroje tvořeného koly a převody a zuby a čepelemi, kterému je u prdele, co má před sebou.

Pak stroj narazil do předních řad a dav se rozvířil, vzedmul a zatláčil proti němu, policie prolomila jeho linie – a najednou byl každý sám za sebe, řev sirén a tisíce hlasů volajících zároveň, ustupujících

nebo udílejících instrukce, křičících a nadávajících pod údery obušků a mezi záblesky třaskajících granátů, a všude byla krev a davem vířily oblaky slzného plynu a nováčci utíkali nebo padali na kolena a zvraceli.

Někdo zakřičel: „Ústup!“ a zatímco dav tepal směrem na jih, Riley si všimla starého muže, který ležel obličejem na zemi, zbitého a skoro v bezvědomí, natahujícího ruce pro pomoc, ale nikdo tam nebyl –

Pravidlo číslo čtyři: nikoho nenechávej napospas.

– a zatímco kolem vybuchovaly další zábleskové granáty, doběhla k němu, hodila si jednu jeho paži přes rameno a táhla ho pryč, směrem na jih, kde byli zdravotníci a voda a mohli se přeskupit a –

Pak ji něco zasáhlo zezadu, svět se překlopil na bok a ona se zřítíla do měkké tmy.

INTERMEZZO

WASHINGTON (AP) – Dean Jurgens, zastupující ředitel Úřadu vnitřní bezpečnosti, oznámil, že se v rámci iniciativy Bezpečné ulice bude otvírat šestnáct terapeutických center v New Yorku, San Franciscu, Seattlu, Miami, Portlandu ve státě Oregon a v dalších deseti městech.

„Na těchto klinikách, které jsme nazvali Americkými středisky obnovy (ASO), působí terapeuti, lékaři a pedagogové, kteří se zasazují o mír v naší zemi,“ oznámil Jurgens. „Mnoho těch, kdo se účastní masových nepokojů, k nimž v poslední době dochází, mají dobré úmysly, ale nechali se zneužít anarchisty, teroristy a agenty cizích mocností odhodlanými zničit naši zemi a všechno, co reprezentuje. Tito lidé se stali obětí viru extremistické propagandy vymyšlené tak, aby je uvrhla do záchvatu nestability a přesvědčila je, aby se odvrátili od rodiny a přátel a vliv na ně měli jenom placení řídicí agenti. Kvůli této manipulaci pak představují riziko pro sebe i pro svoje okolí.“

Záměrem programu ASO není tyto osoby trestat, ale osvobodit je od vlivu násilné extremistické propagandy, aby se mohli vrátit do světa coby funkční členové společnosti. Úřad vnitřní bezpečnosti bude za tímto účelem asistovat rodinám a představitelům lokálních komunit požadujícím preventivní intervence a těm, kdo byli shledáni vinnými

INTERMEZZO

z trestných činů souvisejících s demonstracemi, dá možnost vyhnout se vězení, pokud místo toho budou šest měsíců docházet do těchto středisek na terapie pod vedením a dohledem aktivních, proškolených a pečujících profesionálů.“